नेपाल राजपत्र

भाग ३

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड १७] काठमाडौं, माघ ९ गते २०२४ साल [अतिरिक्ताङ्क ३५

श्री ५ को सरकार

भूमिसुधार, कृषि तथा खाद्य मन्त्रालय

श्री ५ को सरकारले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको भूमि सम्बन्धी (चौथो संशोधन) नियमहरू, २०२४ सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ।

भूमि सम्बन्धी (चौथो संशोधन) नियमहरू, २०२४

भूमि सम्बन्धी नियमहरू, २०२१ (यसपछि मूल नियमावली भनिएको) मा संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा ६१ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्री ५ को सरकारले देहायका नियमहरू बनाएकोछ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :– (१) यी नियमहरूको नाम भूमि सम्बन्धी (चौथो संशोधन) नियमहरू, २०२४ रहेको छ।

(२) यी नियमहरू तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछन्।

२. मूल नियमावलीको नियम २ मा संशोधन :– (१) मूल नियमावलीको नियम २ को खण्ड (ख) को सट्टा देहायको खण्ड (ख) राखिएको छ।

(ख) भूमिसुधार अधिकारी भन्नाले श्री ५ को सरकारबाट नियुक्ति भएको जिल्ला भूमिसुधार अधिकारी वा निजको अधिकार प्रयोग गर्न पाउने गरी तोकिएको अन्य कुनै अधिकृत सम्झनु पर्छ।

६९

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) मूल नियमावलीको नियम २ को खण्ड (घ) को सट्टा देहायको खण्ड (घ) राखिएको छ ।

(घ) सूचित आदेश भन्नाले ऐनको दफा २ को खण्ड (ञ) बमोजिमको आदेश सम्झनु पर्छ ।

(३) मूल नियमावलीको नियम २ को खण्ड (छ) पछि देहायबमोजिमको खण्ड (ज) थपिएको छ ।

(ज) ग्राम समिति भन्नाले यो नियमहरू बमोजिम गठित ग्राम समिति सम्झनु पर्छ ।

३. मूल नियमावलीको नियम ७ मा संशोधन :– मूल नियमावलीको नियम ७ को उपनियम (२) मा रहेको "विशेष अदालत मा" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "सूचित आदेशमा तोकिएका अदालतमा" भन्ने शब्दहरू राखिएको छ ।

४. मूल नियमावलीको नियम १० मा संशोधनः– मूल नियमावलीको नियम १० को उप-नियम (१) र (५) मा रहेको "विशेष अदालत" भन्ने शब्दहरूको सट्टा" सूचित आदेशमा तोकिएको अदालत" भन्ने शब्दहरू राखिएको छ ।

५. मूल नियमावलीको नियम १२ मा संशोधन :– (१) मूल नियमावलीको नियम १२ को उप-नियम (१) खारिज गरिएको छ ।

(२) मूल नियमावलीको नियम १२ को उप-नियम (३) मा रहेको "र सोही दफा ४ को प्रयोजनको निमित्त विशेष अदालतलाई " भन्ने शब्दहरू झिकिएको छ ।

६. मूल नियमावलीको नियम १५ मा संशोधनः– मूल नियमावलीको नियम १५ को उप-नियम (३) मा रहेको "विशेष अदालतमा " भन्ने शब्दहरूको सट्टा "सूचित आदेशमा तोकिएको अदालतमा" भन्ने शब्दहरू राखिएको छ ।

७. मूल नियमावलीको नियम १७ र २५ मा संशोधन :– मूल नियमावलीको नियम १७ को उप-नियम (२) र नियम २५ को उप-नियम (१) खारेज गरिएको छ ।

८. मूल नियमावलीको नियम २६ क. मा संशोधन :– मूल नियमावलीको नियम २६ क. को सट्टा देहायको नियम २६ क. राखिएको छ :–

२६. क. अनिवार्य बचतलाई नगदीमा परिणत गर्ने :– ऐनको दफा ४१ को उप-दफा (२) को प्रयोजनको निमित्त ग्राम समितिले जिन्सी अनिवार्य बचतलाई नगदीमा परिणत गर्दा नियम २८ ख. को उपनियम (१) अनुसार गर्ने छ ।

९. मूल नियमावलीको नियम २८ मा संशोधन :– मूल नियमावलीको नियम २८ को सट्टा देहायको नियम २८ राखिएको छ :–

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

२८. बचत रकमको जिम्मा :– (१) वार्ड समितिले उठाएको नगदी र जिन्सी बचत रकमको छुट्टा–छुट्टै हिसाब वार्ड समितिले दुरुस्त गरी राख्नु पर्छ।

(२) असूल भएको बचत रकमको ½ प्रतिशतसम्म मसल दको लागि राखी बाँकी अरू जिन्सी, नगदी सबै उठाएको ७ दिन भित्र र नगदी रू. १००।– र जिन्सी मन १० भन्दा बढी भएमा त्यस्तो सबै रकम तुरून्त वार्ड समितिले ग्राम समितिमा बुझाउनु पर्छ।

(३) वार्ड समितिले उठाएको बचतको रकम दुरूपयोग वा हिनामिना भएमा वार्ड समितिका सबै सदस्यहरू सामूहिक तथा व्यक्तिगत रूपले जवाफदेही हुनेछन् र त्यस्तो हिनामिना भएको रकम सरकारी बांकी सरह असूल उपर गरिने छ।

१०. मूल नियमावलीको नियम २८ क. मा संशोधन :– मूल नियमावलीको नियम २८ क. को सट्टा देहायको नियम २८ . क. राखिएको छ :–

२८. क. ग्राम समितिको गठन:–(१)प्रत्येक स्थानीय पञ्चायतमा एक ग्राम समिति गठन गरिने छ र सो समितिमा एक जना अध्यक्ष र अन्य चार जना सदस्यहरू रहनेछन्।

(२) सम्बन्धित स्थानीय पञ्चायतको प्रधानपञ्च र निज नभएमा वा यी नियमहरू बमोजिम निज अध्यक्षताबाट बंचित भएमा भूमिसुधार अधिकारीले तोकिदिएको सम्बन्धित स्थानीय पञ्चायतको अन्य कुनै सदस्य ग्राम समितिको अध्यक्ष र सोही पञ्चायतक्षेत्र भित्रका व्यक्तिहरूबाट भूमिसुधार अधिकारीले मनोनीत गरेको अन्य चार जना व्यक्तिहरू सदस्य हुनेछन्।

(३) अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा ग्राम समितिको बैठक बस्ने छ र त्यस्तो बैठकको अध्यक्ष समेत गरी ३ जनाको गणपुरक संख्या हुनेछ।

(४) ग्राम समितिको बैठक कम्तीमा २ पटक महीनामा बस्ने छ र मनासिब कारणले बाहेक समितिको अनुमती विना लगातार तीन पटकसम्म बैठकमा अनुपस्थित हुने अध्यक्ष वा सदस्य ग्राम समितिको अध्यक्षता तथा सदस्यताबाट स्वतः बंचित हुनेछ।

(५) ग्राम समितिको कुनै सदस्यले आफ्नो उत्तरदायित्व सन्तोषजनक ढंगले पूरा नगरेमा निजलाई भूमिसुधार अधिकारीले हटाई निजको रिक्त स्थानमा अन्य व्यक्तिलाई मनोनीत गर्न सक्नेछ।

११. मूल नियमावलीको नियम २८ ख. मा संशोधन :– मूल नियमावलीको नियम २८ ख. को सट्टा देहायको नियम २८ ख. राखिएको छ :–

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित भएपछि मात्र लागु हुनेछ।

२८. ख. ग्राम समितिको काम, कर्तव्य, तथा अधिकार :– (१) ग्राम समितिले बचत रकमलाई श्री ५ को सरकारको निर्देशानुसार सम्बन्धित व्यक्तिलाई व्याज सहीत फिर्ता भुक्तानी गर्ने वा यी नियमहरूबमोजिम ऋण दिने काममा लगाई बाँकी हुन आएका बचत रकम मध्ये जिन्सी बचत रकमलाई उप-नियम (२) बमोजिम श्री ५ को सरकारद्वारा गठित जिल्ला मोल निर्धारण समितिले निर्धारण गरेको भाउमा निर्धारण गरी हिसाब राख्ने छ ।

(२) जिल्ला मोल निर्धारण समितिले कुनै सालको खाद्यान्न वा नगदी बालीको सो सालको सम्बन्धित बाली कटनी हुँदाको स्थानीय प्रचलित दरलाई आधार मानी श्री ५ को सरकारको स्वीकृतिलिई मोल निर्धारण गर्नु पर्छ ।

(३) ऋण दिई बांकी हुन आएको जिन्सी खाद्यान्नलाई ग्राम समितिले जिल्ला मोल निर्धारण समितिले सकेसम्म बढी पाउने गरी मूल्य तोकिएको भाऊमा विक्री गर्ने छ ।

(४) रु. ५००।– भन्दा बढी भएमा त्यस्तो बढी रकम ग्राम समितिले सो समितिको नाउमा एक छुट्टै खाताखोली बैंक भएको ठाउँमा बैंकमा र सो नभएको ठाउँमा स्थानीय मालमा जम्मा गर्नु पर्छ । रू. ५००।–. वा सो भन्दा घटी रकम ग्राम समितिले आफैले साथमा राख्न पाउनेछ ।

(५) ग्राम समितिको जिम्मा रहेको बचत रकम हिनामिना वा दुरूपयोग भएमा सो समितिको सबै सदस्यहरू सामूहिक तथा व्यक्तिगत रूपले जवाफदेही हुने छन् र त्यस्तो रकम सरकारी बांकी सरह असूल उपर गरिने छ ।

(६) ऋण दिई बांकी हुन आएको रकमलाई ग्राम समितिले श्री ५ को सरकारको स्वीकृतिलिई ग्रामस्तरीय बहुमुखी संस्थाले गरे बमोजिमको काममा लगाउन सक्नेछ ।

(७) उप नियम (६) बमोजिम दिइएको ऋणमा वार्षिक सयकडा १० का डरले ब्याज लिईने छ र त्यस्तो ऋण दिंदा ग्राम समितिले आवश्यक देखिएका शर्तहरू तोक्न सक्नेछ र ऋण लिनेले त्यस्तो ऋण ग्राम समिति मा बुझाउनु पर्छ ।

(८) यी नियमहरू बमोजिम ऋण दिई बांकी रहन आएको रकम ग्राम समितिले बचत संस्थानको नाममा बैंकमा जम्मा गर्नु पर्छ ।

अधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(९) आवश्यकता परेमा ग्राम समितिले बचत सस्थानसंग ऋण लिन सक्नेछ ।

(१०) आन्तरिक काम सुचारुरूपले चलाउन ग्राम समितिले कार्यविधि बनाउन सक्ने छ ।

१२. मूल नियमावलीको नियम २९मा संशोधन :– मूल नियमावलीको नियम २९ को सट्टा देहायको नियम २९ राखिएको छ :–

२९. अधिकारी र समिति तोक्ने :– ऐन को दफा ४४, ४५, ५० र ५१ को प्रयोजनको निमित्त अधिकारीमा जिल्ला भुमिसुधार अधिकारीलाई र दफा ४६, ४७, र ४८ को प्रयोजनको निमित्त समितिमा ग्राम समितिलाई तोकिएको छ ।

१३. मूल नियमावलीको नियम ३२, ३३, ३४, ३५ मा संशोधन :– (१) मूल नियमावलीको नियम ३२ को उप-नियम (३) खारेज गरिएको छ ।

(२) मूल नियमावलीको नियम ३३, नियम ३४ र नियम ३५ मा रहेको "वार्ड समिति" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "ग्राम समिति" भन्ने शब्दहरू राखिएको छ ।

१४. मूल नियमावलीको नियम ३८ मा संशोधन :– मूल नियमावलीको नियम ३८ को सट्टा देहायको नियम ३८ राखिएको छ :–

३८. वार्ड समितिका सदस्यहरूलाई र ग्राम समितिका सदस्यहरूलाई पारिश्रमिक:– वार्ड समितिका सदस्यहरूले आफूले असूलगरेको नगदी तथा जिन्सी रकमको १ प्रतिशत र ग्राम समितिका सदस्यहरूले यस समितिबाट लगानी गरिएको खूद नाफाको १५प्रतिशत दामासाहीको हिसाबले पारिश्रमिक स्वरूप पाउने छन् र लागेको मसलन्द खर्च ग्राम समितिले आफ्नो पारिश्रमिकबाट व्यहोर्नु पर्ने छ ।

१५. मूल नियमावलीको नियम ३९ मा संशोधन:– मूल नियमावलीको नियम ३९ को सट्टा देहायको नियम ३९ राखिएको छ :–

३९. वार्ड समिति र ग्राम समितिको निरीक्षण :– वार्ड समिति र ग्राम समितिले हिसाबकिताब दुरुस्तराखे, नराखेको तथा अरू काम रीतपूर्वक गरे, नगरेको जाँच गर्नका लागि भूमिसुधार अधिकारीले निरीक्षकहरू खटाउन सक्ने छ । यस्ता निरीक्षकहरूले दिएको निर्देशन पालन गर्नु वार्ड समिति र ग्राम समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

१६. मूल नियमावलीको नियम ३९ क. र ३९ ख. खारेज :– मूल नियमावलीको नियम ३९ क. र ३९ ख. खारेज गरिएको छ ।

६९२

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१७. मूल नियमावलीको नियम ४० र ४५ मा संशोधन :– मूल नियमावलीको नियम ४० र नियम ४५ को उप- नियम (१) खारेज गरिएको छ ।

१८. वार्ड समितिले नगदी, जिन्सी ग्राम समितिलाई बुझाउनु पर्ने :– यी नियमहरू प्रारम्भ भए-पछि वार्ड समितिले अ.फू छेउ जम्मा रहेको नगदी, जिन्सी र सो सम्बन्धित हरहिसाब ग्राम समितिलाई बुझाउनु पर्छ ।

१९. मूल नियमावलीको अनुसूची १० मा संशोधन :– मूल नियमावलीको अनुसूची १० मा "खाद्यान्न" भन्ने कालम पछि अर्को कालम थपी सो थप कालममा "खाद्यान्नको हुने नगदी" भन्ने शब्दहरू र "बुझिलिनेको सही" भन्ने शब्दहरूको मुनि" मिति ... ... " भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

आज्ञाले–
कृष्णबम मल्ल
श्री ५ को सरकारको सचिव ।

श्री ५ को सरकार

भूमिसुधार, कृषि तथा खाद्य मन्त्रालयको

सूचना

१. भूमि सम्बन्धी ऐन, (संशोधनहरू सहित) २०२१ को दफा ९ को उप-दफा २(४) दफा १४ को उप-दफा (३), दफा ३१ क. दफा ३२ को उप-दफा (४), दफा ५४, दफा ५८ क. र दफा ५९ को उप-दफा (२) र भूमि सम्बन्धी नियमहरू, (संशोधनहरू सहित) २०२१ को नियम ७ को उप-नियम(२), नियम १० को उप-नियम (१) र नियम १५ को उप-नियम (३) को प्रयोजनको निमित्त अदालतमा "जिल्ला अदालत" लाई तोकिएको छ ।

२. भूमि सम्बन्धी ऐन, (संशोधनहरू सहित), २०२१ को दफा ४४ को उप-दफा (३) दफा ५१ को उप-दफा (३) र दफा ५८ को उप-दफा (२) र भूमि सम्बन्धी नियमहरू, (संशोधनहरू सहितको) २०२१ को नियम १० को उप-नियम (५) को प्रयोजनको निमित्त अदालतमा "अञ्चल अदालत" लाई तोकिएको छ ।

आज्ञाले–
कृष्ण बम मल्ल
श्री ५ को सरकारको सचिव ।

६९६

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।